

تهدید بخش خصوصی؟

در نقد اظهارات اخیر محمدرضا عارف معاون اول رئیس جمهور

محمدمصدق جنان صفت روزنامه نگار و تحلیلیگر اقتصاد

دولت چهاردهم به ریاست مسعود پزشکیان در یک شتاب کم سابقه و شاید با توصیه های پنهان، محمدرضا عارف را به عنوان معاون اول انتخاب کرد. این انتخاب در آن روزهای پر از شادی در اردوی برخی طیف های سیاسی غیر اصولگرا با اقبال روبه رو نشد. در گام بعدی، اما رخداد دیگری در کابینه اتفاق افتاد و آن دادن اختیارات بخش اقتصادی به محمدرضا عارف بود. حال پیش از ۱۷ ماه است تصمیم های اقتصادی دولت در هر بخشی به ویژه اقتصاد سیاسی با مهر و اثر انگشت معاون اول پزشکیان به دور بعدی یعنی اجرایی رسد. معاون اول رئیس جمهور در این ۱۷ ماه نشان داده است با همان اندیشه های از بازار خارج شده قیمت گذاری دولتی کالاها و اصرار بر اجرای آن، قصد هدایت اقتصاد را داشته و دارد. رئیس اقتصادی دولت چهاردهم در این روزهای پر از تلاطم اقتصادی نشست هایی برگزار می کند و در این نشست ها با اراده خود یا از سر فراموشی برخی هدف های خود و شاید در همبستگی با گروه ها و نهادهای خاص در بیرون از دولت را بر زبان می آورد و نشانه ها و آدرس ها را می دهد. تازه ترین حرف های عجیب و بودار معاون اول درباره مشارکت بخش خصوصی در اداره اقتصاد زیر نظر وی و یا دولت است. کسانی که با ادبیات اقتصاد سیاسی در جمهوری اسلامی آشنا هستند، تفاوت واژه ها و عبارات را در حرف های مدیران نیک می فهمند. آگاهان به اقتصاد سیاسی ایران از سخنان عارف در نزد همتایان خود در قوه قضائیه و مقننه بوی خوشی و سزاگاری با بخش خصوصی را نمی شنوند و احتمال می دهند این حرف ها برآیند دیدگاه هایی است که در جاهایی پخته شده و برای اجرا آماده شده است. معاون اول رئیس جمهور با بیان اینکه نظام و دولت چهاردهم در شرایط کنونی و خروج از تنگناهای اقتصادی بر روی بخش خصوصی حساب ویژه ای

ناتراز باش اما راست بگو

صادق زنگنه

نویسنده و پژوهشگر سیاسی

در جریان کودتای «کاب» در آلمان ۱۹۲۰، با اینکه دولت قانونی موقتاً از برلین گریخت، کودتا ظرف چند روز فروپاشید؛ چرا که اعتصاب عمومی و هم‌تمر از آن عدم همکاری کارمندان دولت باعث شد دستگاه اداری و اجرایی عملاً به کودتا خدمت ندهد. اما در نمونه ای دیگر و نزدیک به ما وضعیت به شکل دیگری رقم خورد. در کودتای ۲۰۲۱ میانمار، که با محوریت کارکنان درمانی، معلمان و سایر کارمندان دولت شکل گرفت، در مقاطع مختلف به تعطیلی و اختلال گسترده در خدمات دولتی به ویژه سلامت، آموزش، بانک ها و حمل و نقل، انجامید. در میانمار برخلاف آلمان مشارکت بسیار گسترده ی کارمندان باعث فروپاشی حکومت شد. با این مقدمه به رویکرد دولت نسبت به حقوق بگیران می پردازم. این یادداشت نه از سر دلسوزی برای کارمندان دولت، که تلنگری است به آینده سیاسی حکومت. طبق آخرین آمار رسمی، تورم نقطه به نقطه در آذر ۱۴۰۴ به ۵۲/۶ درصد رسیده است. خط فقر در تهران طبق خوش بینانه ترین برآوردها ۴۰ میلیون تومان و بر اساس واقعیات سبید معیشت، از ۵۵ میلیون تومان عبور کرده است. در چنین اشفته کاری که قیمت ها ساعت به ساعت روان و سرفه مردم را می جویند، دولت در لایحه بودجه ۱۴۰۵، افزایش حقوق کارکنان را تنها ۲۰ درصد پیشنهاد داده است. نام این معادله چیست؟ هر قدر خوش بین یا کندذهن باشیم نمی توانیم آن را «افزایش حقوق» بنامیم؛ این تنها یک «سرقت رسمی ۳۰ درصدی» از قدرت خرید حقوق بگیرانی است که زیر بار تورم کمرشان خرد شده، اما هنوز حواس پنجگانه شان در درک آلام و مصائب دقیق است. می گویند که «دولت فردا است» و بودجه ی جاری سنگین. اما این کارمندان به زور سرنیزه وارد ساختمان های دولتی نشده اند. این ها جوانانی بودند که عمر، تخصص و انگیزه جوانی شان را پای پیشبرد اهداف دولت ها گذاشتند. اگر دولت فربه است، تقصیر سیاست گذاران است، نه کارمندی که ۳۰ سال برای شما خدمت کرده است. نمی توانید تاوان سوء مدیریت کلان را با

بالین حال، از سه ماه پیش که مباحث افزایش قیمت و سیاست های ارزی مطرح شد، دوباره این بحث پیش آمد که ریاست بانک مرکزی باید اقتصاددانان باتجربه ای باشد. در میان همه افراد، آقای همتی گزینه نقدتری بودند و سابقه مدیریت بانک مرکزی را هم داشتند و مورد وثوق دولت هم هستند. ولی برای جلبه جایی هیچ تصمیمی گرفته نشد تا اینکه وضعیت ارز به اینجا رسید. پیام تغییر ریاست بانک مرکزی روشن است. اینکه ما فقط وقتی تصمیم می گیریم که کار ده استخوان برسد و صدای اعتراض هم بلند شود. این، برای مدیریت سیاسی نقطه ضعف است. سیستم باید صداها را زمانی بشنود که زم زم های از

عکس: WANA

تهران در روزی که گذشت شاهد اعتراضاتی به نوسانات اخیر بازار بود

ناآرامی ارزی

دنبال آن هستند که مشکلات و نوسانات ایجاد شده در بازار را حل کنند. «او با بیان اینکه «از نظر من بخش زیادی از مشکلات و نوسانات ارزی، متأثر از فضای روانی بازار است»، تأکید کرد: البته دشمن نیز به شدت دنبال آن است که از فضای ایجاد شده، استفاده کند؛ مردم باید نسبت به این موضوع حواس شان جمع باشند و تحت تأثیر القانات دشمن قرار نگیرند و بدانند که مسئولان و مجلس با تمام وجود به دنبال آن هستند که این نوسانات را کنترل کنند.

معاون امنیتی و انتظامی وزیر کشور در پاسخ به پرسشی درباره اعتراض برخی از کسبه و بازاریان نسبت به نوسانات شدید نرخ ارز در توصیه ای به بازاریان گفت: «بازاریان مقداری صبر و تحمل و همراهی کنند و تحت تأثیر قرار نگیرند؛ القانات عملیات روانی نباید بازار را تحت تأثیر قرار دهد. امروز امکانات و کالا به اندازه کافی در کشور وجود دارد و از این جهت هیچ مشکلی نداریم؛ هم باید بازار با آرامش کار خود را دنبال کند و هم مردم نگرانی نداشته باشند. واقعاً از نظر امکانات و کالا الان هیچ مشکلی نداریم و فقط این القانات روانی است؛ امیدوارم مردم و بازار همراهی کنند؛ قطعاً آرامش برقرار خواهد شد.»

▼ انعکاس اعتراضات در رسانه های رسمی

برخلاف وقایع مشابه در سال های گذشته، صدا و سیما در بخش خبر نیمروزی خود گزارش کوتاهی از این اعتراضات پخش کرد که مطالبات معترضان را انعکاس می داد.

خبرگزاری فارس هم این اعتراضات را پوشش داد. فارس نوشت: «تجمع اعتراضی شماری از کسبه و بازاریان تهران امروز از خیابان لاله زار آغاز شد و با حرکت به سمت مرکز شهر، در برخی مقاطع با سردادن شعارهای حاشیه ای، فشار به مغازه داران و مداخله نیروهای انتظامی برای بازگشایی مسیر همراه شد. براساس مشاهدات میدانی، امروز شماری از کسبه و بازاریان در محدوده خیابان لاله زار تهران، در اعتراض به مشکلات اقتصادی از جمله افزایش قیمت ها و مشکلات تأمین کالا، دست به تجمع اعتراضی زدند. تجمع حدود ساعت ۱۲ ظهر در خیابان لاله زار آغاز شد. معترضان اصلی که از کسبه بودند، در ابتدا با دعوت از هم صنفان خود، خواستار تعطیلی مغازه ها برای پیوستن به تجمع شدند. در این مرحله، برخی مغازه داران به این درخواست پاسخ مثبت دادند و برخی دیگر حاضر به تعطیلی نشدند که در مواردی به مشاجره لفظی محدودی منجر شد.

حرکت معترضان از خیابان لاله زار به سمت میدان امام خمینی (ره) آغاز شد و سپس تا چهارراه استانبول ادامه یافت. در مسیر چهارراه استانبول، شعارهایی با مضامین سیاسی از جمله «نه غزه نه لبنان جانم فدای ایران» و «رضاشاه روح شاد» از سوی چند نفر از لیدرهای حاضر سر داده شد. با این حال، این شعارها مورد استقبال معترضان و کسبه قرار نگرفت. خبرنگار فارس که در میدان حاضر است می گوید: با رسیدن به چهارراه استانبول، یک گروه حدود ۳۰ نفره از زنان با پوشش کامل و ماسک، ناگهان به جمعیت پیوستند. همزمان، از سمت مترو سعدی نیز بر تعداد جمعیت افزوده شد. حضور این گروه همراه با رفتارهایی مانند رقص و آواز بود. با حرکت جمعیت به سمت میدان فردوسی و مسدود شدن بخشی از خیابان، نیروهای یگان ویژه برای بازگشایی مسیر وارد عمل شدند. درگیری فیزیکی محدودی در چهارراه استانبول بین برخی از افراد حاضر (عمدتاً از گروه های تازه پیوسته) و مأموران گزارش شده است. در طول مسیر حرکت، گزارش هایی از ادامه فشار بر برخی مغازه داران برای تعطیلی کسب و کار خود توسط تعدادی از معترضان دریافت شده است. این اقدامات که با پرتاب سنگ همراه بود منجر به تعطیلی پاساژ تجارت ایرانیان و برخی صرافی ها در مسیر شد.»

فارس در گزارش دیگری با عنوان «موج گرانی و پیام های اغتشاش؛ آزمون هوشیاری در بازار تهران» به نقل از یک مقام آگاه در وزارت اطلاعات آورد: «الگوی حضور هسته های کوچک در تجمعات صنفی برای جهت دهی رادیکال، دقیقاً مطابق سناریوی امنیت زدایی دشمن

گروه خبر: پایتخت روز گذشته در بعضی مناطق مرکزی، شاهد اعتراضاتی نسبت به نوسانات شدید قیمت ارز و بی ثباتی در بازار بود. بر اساس تصاویر و اخبار منتشرشده در فضای رسانه ای داخلی، ابتدا روز یکشنبه ۷ دی، اعتراضاتی در بعضی مناطق تهران با دلیل مشابه در بعضی مناطق مانند شوش رخ داده بود. اما دوشنبه پراکندگی جغرافیایی و جمعیت حاضر در این اعتراضات تا حدی بیشتر از روز یکشنبه بود. بازار تهران، چند نقطه در خیابان جمهوری و خیابان امام خمینی، میدان توپخانه و فردوسی از جمله محل هایی بودند که گزارش ها می گویند اعتراضات در آن ها رخ داده است. بر اساس گزارش های منتشرشده در رسانه های داخلی، افرادی توسط نیروهای امنیتی دستگیر شدند که قصد تند کردن این فضای اعتراضی را داشتند. با توجه به تصاویر منتشرشده در شبکه های اجتماعی، بخش هایی از خیابان جمهوری به صحنه درگیری پلیس و معترضان تبدیل شد. ساعت از ۱۵ گذشته بود که مصطفی قمری وفا، مدیر روابط عمومی بانک مرکزی از تشکیل جلسه فوری تیم اقتصادی دولت درباره ارز و معیشت مردم خبر داد. بر اساس مشاهدات میدانی خبرنگار هم مهین، تقاطع خیابان جمهوری با خیابان های حافظ، سعدی (چهارراه مخبرالدوله) و باغ سپهسالار همچنان محل گسترده نیروهای امنیتی و نظامی بود.

▼ وضعیت خیابان جمهوری در عصر دوشنبه

خبرنگار هم مهین در فاصله ساعت ۱۶ تا ۱۸ دیروز در خیابان جمهوری حاضر شد. فضای این خیابان با توجه به نزدیکی مغازه ها تا تقاطعی که پیش از آن صحنه اعتراض بود، شرایط مختلفی داشت. از تقاطع خیابان فلسطین هر چه فاصله تا خیابان حافظ کمتر می شد، تعداد بیشتری از مغازه ها و پاساژها تعطیل یا کرکره شان تا نیمه پایین کشیده شده بود. از یک فاصله مشخص تا تقاطع حافظ که محل قرارگیری دو پاساژ علاءالدین و چارسو به عنوان دو محل اصلی تجمعات بود، تمام مغازه ها بسته و حضور نیروهای امنیتی، نظامی و پررنگ و ترافیک سنگین بود. مقابل پاساژ چارسو، می شد آثاری از درگیری ساعت های قبل مانند جابجا شدن بلوک های جداکننده خط ویژه از خیابان را دید.

از خیابان حافظ به سمت چهارراه استانبول، خبری از ازدحام نیروهای امنیتی و عابران نبود و هر چه به چهارراه نزدیک تر می شدیم، تعداد مغازه های باز بیشتر می شد. اما پس از چهارراه استانبول به سمت لاله زار و چهارراه مخبرالدوله، ترافیک سنگینی بود و می شد موتورهای نیروهای امنیتی را در میان موتورهای شخصی دید که در خط ویژه به سمت خیابان سعدی و مسیر برعکس آن حرکت می کردند. شرایط ترافیک با نزدیکی به خیابان سعدی غیرطبیعی می شد و نشان می داد این ازدحام فقط به دلیل چراغ قرمز این خیابان نبود. در چهارراه مخبرالدوله از یک طرف مردم عادی از مترو خارج می شدند و از طرف دیگر هم ترکیبی از نیروهای نظامی و انتظامی مستقر بودند. حدود ساعت ۱۷ جمعیت هتلمندی در این محل وجود نداشت. خیابان باغ سپهسالار که ساعتی قبل از آن به صحنه درگیری تبدیل شده بود، کاملاً تعطیل و محل استقرار نیروهای یگان ویژه پلیس بود. از خیابان سعدی به سمت میدان بهارستان، شرایط ترافیک و مغازه ها به مرور عادی می شد. خبرنگار هم مهین با تغییر مسیر، خود را به خیابان سعدی شمالی رساند و از جهت شمال به جنوب نیز به چهارراه مخبرالدوله رفت. در خیابان سعدی هم شرایط مشابه خیابان جمهوری بود.

▼ هشدار معاون امنیتی وزیر کشور درباره جنگ روانی

علی اکبر پور جمشیدیان، معاون امنیتی و قائم مقام وزیر کشور پس از این التهابات در گفت وگویی با ایسنا، توصیه هایی به مردم کرد. او با اشاره به وضعیت بازار ارز و انتقادات نسبت به نوسانات ارزی گفت: «همه دستگاه های مسئول از جمله دولت به شدت

